

Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

<https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/aktualnosci/247245,82-rocznica-bitwy-na-Osowych-Grzedach-8-wrzesnia-2026.html>

09.09.2026, 13:02

82. rocznica bitwy na Osowych Grzędach - 8 września 2026

W wyniku realizacji wytycznych „Mścislawa” w Obwodzie AK Grajewo doszło do dużej koncentracji sił partyzanckich w rejonie Osowych Grzęd. Powstałe w ten sposób zgrupowanie przyjęło nazwę 9. Pułku Strzelców Konnych AK, a jego dowódcą został rtm. Wiktor Konopko „Grom”. <https://cms.ipn.gov.pl/?akcja=5&co=zalaczniki&id=247245>

08.09.2026

Przed rozpoczęciem głównych uroczystości złożono kwiaty przed tablicą upamiętniającą pacyfikację wsi Grzędy w 1944 r. za pomoc udzielaną żołnierzom Armii Krajowej. Tablica memoratywna powstała w 2023 r. staraniem Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Oddziału IPN w Białymstoku.

Następnie odbyła się polowa Msza święta. Rys historyczny dotyczący przebiegu bitwy przedstawił pracownik Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Białymstoku Mateusz Ułanowicz. Po wystąpieniach zaproszonych gości odczytano apel pamięci, oddano salwę honorową, a następnie delegacje złożyły kwiaty.

W uroczystościach uczestniczyli m.in. posłowie na Sejm RP: Kazimierz Gwiazdowski, Dariusz Piontkowski i Jarosław Zieliński, a także przedstawiciele władz samorządowych, służb mundurowych, dyrektorzy szkół i instytucji, liczne poczty sztandarowe, młodzież szkolna oraz mieszkańcy, w tym potomkowie żołnierzy 9. Pułku Strzelców Konnych. Oddział Instytutu Pamięci Narodowej reprezentował dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku dr hab. Krzysztof Sychowicz.

Bitwa na Osowych Grzędach

20 listopada 1943 r. Komendant Główny Armii Krajowej gen. Tadeusz Komorowski „Bór” wydał rozkaz rozpoczęcia na ziemiach polskich operacji o kryptonimie „Burza”. 5 grudnia 1943 r. dowódca Okręgu AK Białystok ppłk Władysław Liniarski „Mścislaw” wydał szczegółowe wytyczne dotyczące realizacji akcji „Burza”.

Obszar, o którym mowa, znajdował się w granicach Obwodu AK Grajewo. Wraz z Obwodem AK Łomża podlegał on Inspektoratowi III Łomżyńskiemu, dowodzonemu przez mjr. Jana Tabortowskiego „Bruzda”. W wyniku realizacji wytycznych „Mścislawa” w Obwodzie AK Grajewo doszło do dużej koncentracji sił partyzanckich w rejonie Osowych Grzęd. Powstałe w ten sposób zgrupowanie przyjęło nazwę 9. Pułku Strzelców Konnych AK, a jego dowódcą został rtm. Wiktor Konopko „Grom”.

Tuż przed rozpoczęciem akcji „Burza” liczba zaprzysiężonych żołnierzy podlegających dowództwu Obwodu AK Grajewo wynosiła 1698. Szacuje się natomiast, że liczba niemieckich żołnierzy na terenie Inspektoratu III Łomżyńskiego mogła wynosić nawet 37 tys.

8 lipca 1944 r. komendant Obwodu AK Grajewo „Grom” otrzymał od „Mścislawa” rozkaz

przystąpienia do akcji „Burza”. 31 lipca 1944 r. w rejonie obozowania polskich żołnierzy wylądował kilkusobowy sowiecki desant o kryptonimie „Sołowiej-5”, który rozpoczął współpracę z Armią Krajową. W połowie sierpnia 9. Pułk Strzelców Konnych został ponadto zasilony przez oddział ppor. Jana Wagnera „Jaworskiego”. Dzięki temu pułk osiągnął liczebność około 350 żołnierzy.

W nocy z 7 na 8 września Niemcy otoczyli obóz partyzancki, a 8 września w godzinach porannych rozpoczęli działania zbrojne. Do walki przystąpiło około 3500 żołnierzy niemieckich, podczas gdy po stronie polskiej znajdowało się około 350 żołnierzy.

Ze względu na znaczną przewagę wroga podjęto decyzję o prowadzeniu walk przede wszystkim nocą. W konsekwencji partyzanci musieli opuścić miejsce stacjonowania i rozpoczęli odwrót. Po zniszczeniu obozu Niemcy ruszyli za nimi.

Około godz. 17.00 partyzanci dotarli na skraj lasu Grzędy przed Osowymi Grzędami. Znaleźli się wówczas na otwartej przestrzeni, otoczeni ze wszystkich stron przez Niemców. Dowódcy zdecydowali się na podjęcie walki. Po około godzinie ostrzału żołnierze AK zostali zmuszeni do wycofania się. W czasie walk poległ m.in. dowódca pułku rtm. Wiktor Konopko „Grom”. Dowodzenie jednostką objął st. wachm. Aleksander Walczak „Cel”.

Część żołnierzy AK pod dowództwem Franciszka Warzyńskiego „Wawra” postanowiła przebić się przez niemieckie linie w celu połączenia się z armią sowiecką. Inna grupa żołnierzy, dowodzona przez „Sępa” i „Błyskawicę”, dotarła na miejsce dawnego obozowiska. Ze względu na brak amunicji zdecydowano o rozproszeniu oddziału i rozejściu się żołnierzy do domów.

Bitwa na Osowych Grzędach była ostatnim aktem akcji „Burza” na terenie Okręgu AK Białystok. W jej wyniku 9. Pułk Strzelców Konnych AK przestał istnieć.

Łączne straty żołnierzy AK szacuje się na 60-100 poległych, natomiast po stronie niemieckiej na 120-140 zabitych.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Białystok

Armia Krajowa

Uroczystości